

Poznańskie Studia Slawistyczne nr 7/2014. Antun Gustav Matoš (ur. temata: Krystyna Pieniążek-Marković i Goran Rem), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, 2014., 350 str.

U uvodniku sedmoga broja *Poznanjskih slavističkih studija* urednica Krystyna Pieniążek-Marković piše kako se 2014. godine obilježavaju dvije značajne stogodišnjice. Prva, dakako, obilježava početak Prvoga svjetskog rata, a druga je stogodišnjica Matoševe smrti. Obje obljetnice, tvrdi urednica, označavaju značajan prijelaz, *smrt* jedne epohe. S Prvim svjetskim ratom umire doba vladavine Austro-Ugarske, a Matoševim odlaskom nestaje i specifičan sentiment moderne hrvatske književnosti. Čak i sto godina nakon njegove smrti, književni se teoretičari i povjesničari ne prestaju baviti Matoševim opusom te je tema ovoga broja posvećena istraživanju novih aspekata djela jednog od najvećih hrvatskih pisaca. Autori koji su pridonijeli ovom broju pretežito su iz Hrvatske i Poljske, a ima i autora koji djeluju u Mađarskoj, Njemačkoj i Sjedinjenim Državama. Tekstovi su pisani hrvatskim, poljskim, njemačkim i engleskim jezikom.

Ovaj broj časopisa podijeljen je u tri cjeline. U prvoj su cjelini znanstveni radovi posvećeni Matošu, u drugoj su cjelini objavljeni eseji o Matošu, a treći se dio časopisa zadržava na suvremenim čitanjima Matoša. Odmah nakon uvodne riječi urednice nalazi se intervju s Krunoslavom Pranjićem, čiji je ulomak objavljen 2004. u *Zadarskom listu* povodom 90. obljetnice Matoševe smrti, a u kojem je ukratko prikazana Matoševa kulturno-politička orijentiranost. Prvi dio radova progovara o različitim pristupima Matoševu djelu. Prvi rad u tom dijelu bavi se Matošem kao *ocem hrvatske literarne polemike* (Krešimir Bagić, *Polemički stil A. G. Matoša*), dok ostali radovi istražuju suprotnosti u Matoševim društvenim i političkim slikama (Boris Beck, *Publicistički diskurs A. G. Matoša – od stila do političkog imaginarija*), simboliku i autobiografske motive u njegovim pričama (Bernarda Katušić, *Antun Gustav Matoš' autobiographische Märchen*), istražuju kakav je utjecaj na pisce postmoderne imala Matoševa kritičarska i esejistička poetika (Goran Rem, *Matoš i postmoderna, A. G. M. kao matrix hrvatske književnosti*) te kakav je utjecaj Matoš ostavio na kasnije poznate *krugovaše* (Natalia Wyszogrodzka-Liberadzka, *Krugowcy o Matošu*). Druga veća skupina tekstova proučava ostale književno-teorijske teme u Matoševu opusu. Zoltan Medve progovara o Matošu kao najznačajnijem piscu moderne te o njegovoj recepciji u mađarskoj književnosti i povezanosti Matoševa stila sa suvremenicima u mađarskoj književnosti. Nakon toga zanimljivi su i članci koji proučavaju gramatiku glasa, tijela i pjesme u Matoša (Kornelija Pinter,

Spacijalnost Matoševa glasa), modele sebstva i narativni identitet Solusa te alegoriju u priči *Cvijet sa raskršća* (Ružica Pšihistal, *Matošev Cvijet sa raskršća – alegorijom do konfiguracije sebstva*), percepcije i konstrukcije Matoša, kao jednog od najznačajnijih pisaca, u povijestima hrvatske književnosti (Boris Škvorc, *O povijesno-književnim (re)konstrukcijama Matoša*) te analizu ženskih figura i seksualnosti ponovno u *Cvijetu sa raskršća*, o čemu pišu Tvrtko Vuković i Ivana Žužul u radu *Hermafroditiska žena. Retorika spolnosti i femininosti u novelistici A. G. Matoša (na primjeru Cvijeta sa raskršća)*.

Pored tih članaka možemo izdvojiti još jednu skupinu koja se bavi proučavanjem Matoševa djela u odnosu na druge umjetnosti, poput kazališta, likovne umjetnosti i kulture. Barbara Czapik-Lityńska istražuje preobrazbe tradicionalnog shvaćanja ljepote u diskursu hrvatske moderne u članku *Matoša problematizacije piékna. Tropem pewnego poszukiwania*. U toj skupini članaka autori se bave i problemom flanerizma kao proizvoda impresionističke urbane kulture i estetike ulice te time kakav je Matošev utjecaj na suvremene hrvatske pisce (Igor Gajin, *Varijacije, odjeci i tragovi matoševskog flanerizma u izboru iz suvremene hrvatske proze*). Nadalje, opisan je slučaj zabrane prikazivanja drame *Prokletstvo* Milana Ogrizovića i Andrije Milčinovića te Matošev prolog drami iz 1907. godine koji kritizira cenzuru (Ivan Trojan, *Matošev Prolog drami Prokletstvo Milana Ogrizovića i Andrije Milčinovića*). Katica Čorkalo Jemrić piše o prvim pokušajima dizanja spomenika Matošu u Zagrebu te o drugim vizualnim radovima inspiriranim Matoševim likom u radu *Projekt Matoševa spomenika u Zagrebu godine 1938. s pregledom vrijedne likovne „matošiane”*. Na tragu se tih članaka Maciej Falski bavi odnosom Matoša i Antuna Radića kao vodećih intelektualnih figura s početka 20. stoljeća, koji raspravljaju o konceptima i vrijednostima otvorene i zatvorene kulture (*Matoš i Radić: dwie koncepcje kultury*). U prvom dijelu časopisa možemo izdvojiti još i dva rada koja tematiziraju intermedijalnost – prvi rad koji propituje lirski subjekt kao *medijski hibridnu strukturu* u Matoševoj poeziji (Sanja Jukić, *„Intermedijalna osjetljivost” poezije Antuna Gustava Matoša, perspektiva lirskoga subjekta*), dok drugi rad istražuje intermedijalni dijalog poetskog i umjetničkog teksta, poezije i slikarstva (Anđelko Mrkonjić, *Intermedijalna korespondencija: A. G. M. – Ljudevit Šestić i Josip Leović*). Za kraj treba izdvojiti i dva teksta koja tematiziraju Matošev odnos prema mjestima, od kojih prvi rad Mirka Ćurića progovara o Matoševu odnosu prema Đakovu i ljudima u njemu s početka 20. stoljeća, i iz Matoševe perspektive i iz perspektive Đakovčana prema Matošu (*Antun Gustav Matoš i Đakovo*), dok se tekst Sanjina Sorela bavi Matoševim zapažanjima o gradu Rijeci u djelu *Oko Rijeke (Rijeka i oko nje kod Matoša)*.

Drugi i treći dio časopisa sadrže manje tekstova. Eseji o Matošu tematiziraju formu i motivaciju umjetničkih portreta Matoša (Vlastimir Kusik, *Portraits of Antun Gustav Matoš by Josip Vaništa and Antun Babić*), potom

usporednu analizu metrike, sintakse, fonologije i stilskih sredstava u pjesmama slične tematike Matoša i Whitmana (Ksenija Mitrovich i Martha Swanson, *Matoš and Whitman: a Comparison of Two Poems*), dok esej Helene Sablić Tomić tematizira prikaz realnosti i fantazije u Matoševim pričama (*Hrvatska kratka priča i Antun Gustav Matoš*). U posljednjem dijelu ovoga broja nalaze se još tri teksta koja su posvećena knjizi Dubravke Oraić Tolić *Čitanja Matoša*. Tatjana Dujić, na tragu studija Dubravke Oraić Tolić, bavi se tipovima ženskog subjekta u Matoševoj prozi, a nakon njezina rada u časopisu je objavljen prijevod Nemecove kritike *Čitanja Matoša* na poljski jezik, objavljen u *Književnoj reviji* 2014. godine. Posljednji tekst u ovome broju, iza kojega slijede podatci o autorima, napisala je Marina Protrka Štimec i u njemu se iznova propituje koncept autorstva i načini na koje ih je shvaćao sam Matoš (*Život kao artefakt: Matoševo autorstvo. Povodom knjige Dubravke Oraić Tolić: Čitanja Matoša*).

Zoran KOJČIĆ

